

Chemie životního prostředí – seminář

Jaromír Literák

Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity

6. prosince 2018

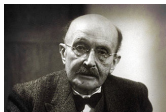

Záření absolutně černého tělesa

Pro spektrální hustotu zářivého toku platí:

$$E_{\lambda} = \frac{dI}{d\lambda} \quad [\text{W m}^{-2} \text{ m}^{-1}]$$

kde I je intenzita záření, $[I] = \text{W m}^{-2}$.

$$E_{\lambda} = \frac{8\pi hc}{\lambda^5 \left(\exp\left(\frac{hc}{\lambda kT}\right) - 1 \right)}$$

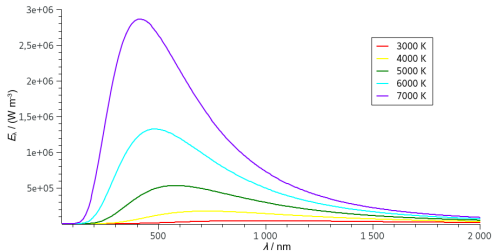
Kde:

$$h = 6,63 \times 10^{-34} \text{ J s}$$

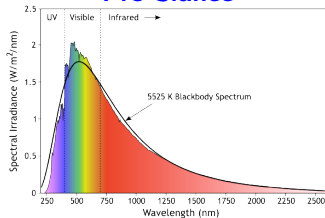
$$c = 3 \times 10^8 \text{ m s}^{-1}$$

$$k = 1,38 \times 10^{-23} \text{ J K}^{-1}$$

Záření absolutně černého tělesa

Pro Slunce

Záření absolutně černého tělesa

Nalezení λ_{max}

$$\frac{dE_\lambda}{d\lambda} = 0$$

$$x \frac{e^x}{e^x - 1} - 5 = 0$$

kde:

$$x = \frac{hc}{\lambda_{max} kT}$$

Numerickým řešením získáme $x = 4,965114232$, odtud:

$$\lambda_{max} = \frac{hc}{xkT} = \frac{6,63 \times 10^{-34} \text{ J s} \cdot 3 \times 10^8 \text{ m s}^{-1}}{4,965114232 \cdot 1,38 \times 10^{-23} \text{ J K}^{-1} \cdot T} = \frac{2,903 \times 10^{-3} \text{ m K}}{T}$$

Příklad č. 1

Určete λ_{max} záření emitovaného Zemí a Sluncem. Předpokládejte, že průměrná povrchová teplota Země je $15\text{ }^{\circ}\text{C}$ a povrchová teplota Slunce je 5800 K .

Stefanův-Boltzmannův zákon

Intenzita záření v celém spektru:

$$I = \int_0^{\infty} E_{\lambda} d\lambda = \int_0^{\infty} \frac{8\pi hc}{\lambda^5 \left(\exp\left(\frac{hc}{\lambda kT}\right) - 1\right)} d\lambda$$

$$I = \frac{2\pi^5 k^4}{15c^2 h^3} T^4 = \sigma T^4 \quad [\text{W m}^{-2}]$$

Příklad č. 2

Vypočítejte velikost Stefanovy-Boltzmannovy konstanty σ .

$$I = \frac{2\pi^5 k^4}{15c^2 h^3} T^4 = \sigma T^4 \quad [\text{W m}^{-2}]$$

Kde:

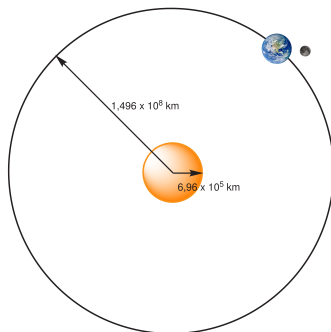
$$h = 6,63 \times 10^{-34} \text{ J s}$$

$$c = 3 \times 10^8 \text{ m s}^{-1}$$

$$k = 1,38 \times 10^{-23} \text{ J K}^{-1}$$

Příklad č. 3

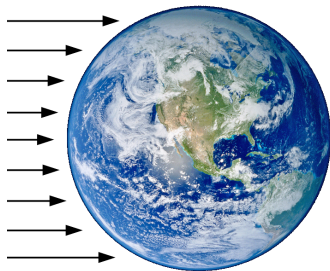
Vypočítejte celkovou energii emitovanou Sluncem na 1 m^2 povrchu a energii, která dopadá na 1 m^2 povrchu Země (solární konstanta Ω). Teplota povrchu Slunce je 5800 K .

Příklad č. 4

Odhadněte teplotu povrchu Země za předpokladu, že všechna energie dopadající na zemský povrch je vyzářena zpět. Předpokládejte rovněž, že průměrné albedo zemského povrchu je $a = 0,3$.

Příklad č. 5

Jaká je skutečná průměrná teplota povrchu Země a jak se liší od vypočtené hodnoty? Jak lze rozdíl vysvětlit?

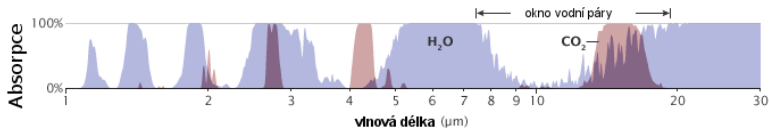
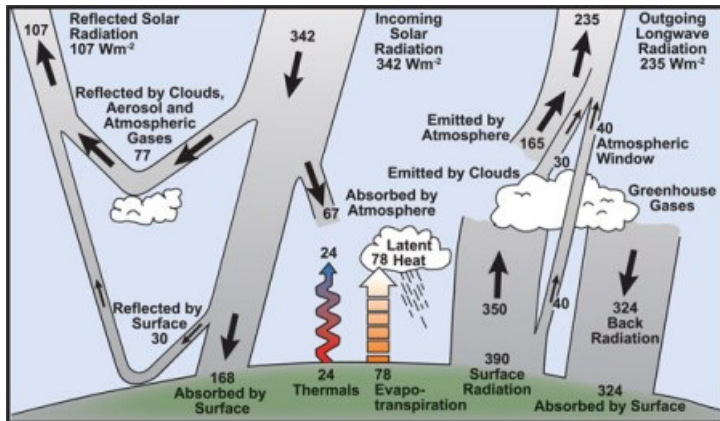
Příklad č. 6

Rovnice pro radiační bilanci Země doplněná o člen pro skleníkový efekt (ΔE) má tvar:

$$\sigma T^4 = \frac{(1 - a)\Omega}{4} + \Delta E$$

Vypočítejte velikost skleníkového efektu pro průměrnou teplotu zemského povrchu $T = 288 \text{ K}$.

Radiační bilance Země a skleníkový efekt

Příklad č. 7

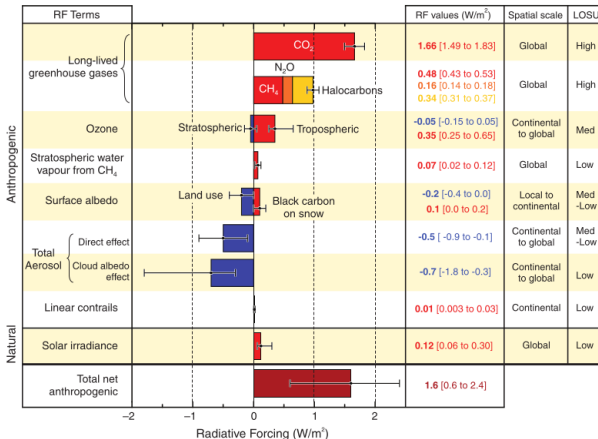
Vyberte, které z následujících plynů mohou být významným přispěvatelem ke skleníkovému efektu.

- HCl
- Ar
- CH₃Cl
- CO
- Br₂
- NO

Příklad č. 8

Odhadněte, jak by se změnila průměrná teplota zemského povrchu, kdyby se např. v důsledku nukleární války a následných požárů uvolnilo do ovzduší velké množství prachu a následkem toho by došlo k vzrůstu albeda o 20 % ($0,3 \rightarrow 0,36$).

Radiační působení v roce 2005

Climate Change 2007: Synthesis Report

(http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/syr/ar4_syr.pdf)

Potenciál příspěvku ke globálnímu oteplování

$$GWP = \frac{\int_{\lambda_1}^{\lambda_2} \sigma_{ghp}(\lambda) F(\lambda) d\lambda \times \int_0^t \exp\left(\frac{-t}{\tau_{ghp}}\right) dt}{\int_{\lambda_1}^{\lambda_2} \sigma_{CO_2}(\lambda) F(\lambda) d\lambda \times \int_0^t \exp\left(\frac{-t}{\tau_{CO_2}}\right) dt}$$

kde:

$\sigma(\lambda)$ – účinný průřez molekuly pro absorpci světla v infračervené oblasti

$F(\lambda)$ – spektrum záření vysílaného povrchem Země

τ – doba života plynu v atmosféře

Potenciál příspěvku ke globálnímu oteplování

Látka	τ / roky	GWP po 20 letech	GWP po 100 letech
CO ₂	150	1	1
CH ₄	12	72	25
N ₂ O	114	289	298
CCl ₃ F	45	6730	4750
C ₃ F ₈	2600	6310	8830
SF ₆	3200	16000	23000

Příklad č. 8

Vypočtete hodnotu příspěvku **HFC-23** (fluoroformu – CHF_3) ke globálnímu oteplování na stoleté časové škále. Doba života $\tau_{\text{CHF}_3} = 270$ let, $\tau_{\text{CO}_2} = 150$ let. Překrytové integrály absorpčních spekter a emisního spektra zemského povrchu v rozmezí $0\text{--}1500\text{ cm}^{-1}$ jsou:

$$\int_{0\text{ cm}^{-1}}^{1500\text{ cm}^{-1}} \sigma_{\text{CHF}_3}(\lambda)F(\lambda)d\lambda = 0,19\text{ W m}^{-2}$$

$$\int_{0\text{ cm}^{-1}}^{1500\text{ cm}^{-1}} \sigma_{\text{CO}_2}(\lambda)F(\lambda)d\lambda = 1,4 \times 10^{-5}\text{ W m}^{-2}$$